

USTAWA z dnia 29 czerwca 2007 r.

o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich^{1), 2)}

Opracowano na podstawie: Dz. U. z 2007 r. Nr 133, poz. 921, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056, z 2009 r. Nr 223, poz. 1775, z 2010 r. Nr 127, poz. 857.

¹⁾ Przepisy niniejszej ustawy wdrażają postanowienia:

- 1) dyrektywy Rady 77/504/EWG z dnia 25 lipca 1977 r. w sprawie zwierząt hodowlanych czystorasowych z gatunku bydła (Dz.Urz. WE L 206 z 12.08.1977, str. 8, z późn. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 3, str. 153, z późn. zm.),
- 2) dyrektywy Rady 87/328/EWG z dnia 18 czerwca 1987 r. w sprawie dopuszczania zwierząt hodowlanych czystorasowych z gatunku bydła do celów hodowlanych (Dz.Urz. WE L 167 z 26.06.1987, str. 54, z późn. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 7, str. 240),
- 3) dyrektywy Rady 88/661/EWG z dnia 19 grudnia 1988 r. w sprawie norm zootechnicznych mających zastosowanie do zwierząt hodowlanych z gatunku świń (Dz.Urz. WE L 382 z 31.12.1988, str. 36; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 8, str. 172),
- 4) dyrektywy Rady 89/361/EWG z dnia 30 maja 1989 r. dotyczącej owiec i kóz hodowlanych czystorasowych (Dz.Urz. WE L 153 z 6.06.1989, str. 30; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 9, str. 53),
- 5) dyrektywy Rady 89/608/EWG z dnia 21 listopada 1989 r. w sprawie wzajemnej pomocy między władzami administracyjnymi Państw Członkowskich i współpracy między Państwami Członkowskimi a Komisją w celu zapewnienia prawidłowego stosowania ustawodawstwa dotyczącego spraw weterynaryjnych i zootechnicznych (Dz.Urz. WE L 351 z 2.12.1989, str. 34; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 2, t. 4, str. 135),
- 6) dyrektywy Rady 90/118/EWG z dnia 5 marca 1990 r. w sprawie dopuszczania do hodowli czystorasowych świń hodowlanych (Dz.Urz. WE L 71 z 17.03.1990, str. 34; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 10, str. 42),
- 7) dyrektywy Rady 90/119/EWG z dnia 5 marca 1990 r. w sprawie dopuszczania do hodowli mieszańców świń hodowlanych (Dz.Urz. WE L 71 z 17.03.1990, str. 36; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 10, str. 44),
- 8) dyrektywy Rady 90/425/EWG z dnia 26 czerwca 1990 r. dotyczącej kontroli weterynaryjnych i zootechnicznych mających zastosowanie w handlu wewnątrzwspólnotowym niektórymi żywymi zwierzętami i produktami w perspektywie wprowadzenia rynku wewnętrznego (Dz.Urz. WE L 224 z 18.08.1990, str. 29, z późn. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 10, str. 138, z późn. zm.),
- 9) dyrektywy Rady 90/427/EWG z dnia 26 czerwca 1990 r. w sprawie zootechnicznych i genealogicznych warunków handlu wewnątrzwspólnotowego koniowatymi (Dz.Urz. WE L 224 z 18.08.1990, str. 55; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 10, str. 165),
- 10) dyrektywy Rady 90/428/EWG z dnia 26 czerwca 1990 r. w sprawie handlu zwierzętami z rodziny koniowatych przeznaczonymi do udziału w zawodach oraz ustanawiającej warunki udziału w takich zawodach (Dz.Urz. WE L 224 z 18.08.1990, str. 60, z późn. zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 10, str. 170, z późn. zm.),
- 11) dyrektywy Rady 91/174/EWG z dnia 25 marca 1991 r. ustanawiającej wymogi zootechniczne i rodowodowe przy wprowadzaniu do obrotu zwierząt czystorasowych oraz zmieniającej dyrektywę 77/504/EWG oraz 90/425/EWG (Dz.Urz. WE L 85 z 5.04.1991, str. 37; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 11, str. 177),
- 12) dyrektywy Rady 94/28/WE z dnia 23 czerwca 1994 r. ustanawiającej zasady odnoszące się do warunków genealogicznych i zootechnicznych stosowanych w przywozie z państw trzecich zwierząt, ich nasienia, komórek jajowych i zarodków oraz zmieniającej dyrektywę 77/504/EWG w sprawie zwierząt hodowlanych czystorasowych z gatunku bydła (Dz.Urz. WE L 178 z 12.07.1994, str. 66; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 16, str. 238),
- 13) dyrektywy Rady 2003/85/WE z dnia 29 września 2003 r. w sprawie wspólnotowych środków zwalczania pryszczycy, uchylającej dyrektywę 85/511/EWG i decyzje 89/531/EWG

Rozdział 1 Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa reguluje sprawy z zakresu hodowli oraz zachowania zasobów genetycznych, oceny wartości użytkowej i hodowlanej, prowadzenia ksiąg hodowlanych i rejestrów, a także nadzoru nad hodowlą i rozrodem zwierząt gospodarskich.

Art. 2.

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

1) zwierzęta gospodarskie:

- a) koniowate – zwierzęta gatunków: koń (*Equus caballus*) i osioł (*Equus asinus*),
- b) bydło – zwierzęta gatunków: bydło domowe (*Bos taurus*) i bawoły (*Bubalus bubalus*),
- c) jeleniowate – zwierzęta z gatunków: jelen szlachetny (*Cervus elaphus*), jelen sika (*Cervus nippon*) i daniel (*Dama dama*) utrzymywane w warunkach fermowych w celu pozyskania mięsa lub skór, jeżeli pochodzą z chowu lub hodowli zamkniętej, o których mowa w przepisach prawa łowieckiego, albo chowu lub hodowli fermowej,
- d) drób,
- e) świnię (*Sus scrofa*),
- f) owcę (*Ovis aries*),
- g) kozy (*Capra hircus*),
- h) pszczołę miodną (*Apis mellifera*),
- i) zwierzęta futerkowe;

2) drób – ptaki gatunków: kura (*Gallus gallus*), kaczka (*Anas platyrhynchos*), kaczka piżmowa (*Cairina moschata*), gęś (*Anser anser*), gęś garbonosa (*Anser cygnoides*), indyk (*Meleagris gallopavo*), przepiórka japońska (*Coturnix japonica*), perlica (*Numida meleagris*) oraz utrzymywany w warunkach fermowych struś (*Struthio camelus*);

3) zwierzęta futerkowe – lisa pospolitego (*Vulpes vulpes*), lisa polarnego (*Alopex lagopus*), norkę amerykańską (*Mustela vison*), tchórza (*Mustela putorius*), jenota (*Nyctereutes procyonoides*), nutrię (*Myocastor coypus*), szynszylę (*Chinchilla lanigera*) i królika (*Oryctolagus cuniculus*), utrzymywanych w celu produkcji surowca dla przemysłu futrzarskiego, mięsnego i włókienniczego;

---

i 91/665/EWG oraz zmieniającej dyrektywę 92/46/EWG (Dz.Urz. UE L 306 z 22.11.2003, str. 1; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 5),

14) dyrektywy Rady 2008/73/WE z dnia 15 lipca 2008 r. upraszczającej procedury dotyczące podawania i publikowania informacji z dziedziny weterynarii i zootechniki oraz zmieniającej dyrektywę 64/432/EWG, 77/504/EWG, 88/407/EWG, 88/661/EWG, 89/361/EWG, 89/556/EWG, 90/426/EWG, 90/427/EWG, 90/428/EWG, 90/429/EWG, 90/539/EWG, 91/68/EWG, 91/496/EWG, 92/35/EWG, 92/65/EWG, 92/66/EWG, 92/119/EWG, 94/28/WE, 2000/75/WE, decyzję 2000/258/WE oraz dyrektywy 2001/89/WE, 2002/60/WE i 2005/94/WE (Dz. Urz. UE L 219 z 14.08.2008, str. 40).

²⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych.

- 4) hodowla zwierząt – zespół zabiegów zmierzających do poprawienia założeń dziedzicznych (genotypu) zwierząt gospodarskich, w zakres których wchodzi ocena wartości użytkowej i hodowlanej zwierząt gospodarskich, selekcja i dobór osobników do kojarzenia prowadzony w warunkach prawidłowego chowu;
- 5) prawodawstwo zootechniczne – przepisy Unii Europejskiej dotyczące hodowli zwierząt i rozrodu zwierząt gospodarskich, a także przepisy wdrażające lub wykonujące te przepisy;
- 6) hodowca – osobę fizyczną, prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, prowadzącą hodowlę zwierząt i ich dokumentację hodowlaną;
- 7) dokumentacja hodowlana – zbiór dokumentów zawierających informacje o zwierzęciu gospodarskim, jego przodkach i potomstwie, stadzie lub rodzie, w szczególności zawierający dane o ich wartości użytkowej i hodowlanej;
- 8) program hodowlany – program określający cele i metody prowadzenia hodowli zwierząt;
- 9) wartość użytkowa – wymiarną cechę lub zespół cech zwierzęcia gospodarskiego o znaczeniu gospodarczym;
- 10) wartość hodowlana – uwarunkowaną genetycznie zdolność zwierzęcia gospodarskiego do przekazywania określonej cechy lub cech potomstwu;
- 11) zwierzę hodowlane – zwierzę gospodarskie, które spełnia jeden z następujących warunków:
  - a) zostało wpisane, zarejestrowane lub kwalifikuje się do wpisu lub rejestracji w księdze hodowlanej lub rejestrze,
  - b) jego rodzice i dziadkowie zostali wpisani do księgi hodowlanej lub zarejestrowani w tej księdze lub rejestrze tej samej rasy lub ras, lub linii hodowlanej,
  - c) jego wykorzystanie jest przewidziane w programie hodowlanym prowadzonym dla danej księgi hodowlanej lub rejestru;
- 12) zwierzę hodowlane czystorasowe – zwierzę gospodarskie pochodzące co najmniej od dwóch pokoleń przodków wpisanych do księgi hodowlanej danej rasy lub linii, które spełnia wymagania wpisu do księgi hodowlanej, a w przypadku koniowatych – zwierzę pochodzące co najmniej od dwóch pokoleń przodków wpisanych do księgi hodowlanej danej rasy lub ras biorących udział w doskonaleniu tej rasy, które spełnia wymagania wpisu do księgi hodowlanej;
- 13) księga hodowlana – książkę, kartotekę lub informatyczny nośnik danych, do których są wpisywane, a w przypadku koniowatych, w których są również rejestrowane, zwierzęta hodowlane oraz informacje o ich hodowcach, właścicielach, pochodzeniu oraz wynikach oceny wartości użytkowej lub hodowlanej, prowadzone przez:
  - a) związek hodowców lub inny podmiot, które zostały uznane przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, lub
  - b) związek hodowców lub inny podmiot, które uzyskały zgodę ministra właściwego do spraw rolnictwa;
- 14) rasa – populację zwierząt gospodarskich w obrębie gatunku o wspólnym pochodzeniu, charakteryzujących się przekazywaniem potomstwu określonego zespołu cech;
- 15) ród lub linia hodowlana – populację zwierząt gospodarskich, uzyskaną w wyniku hodowli tych zwierząt w obrębie rasy, selekcjonowaną w określonym kierunku;

- 16) stado zwierząt futerkowych – grupę zwierząt futerkowych tego samego gatunku, utrzymywaną wspólnie w celu pozyskania potomstwa;
- 17) krzyżowanie – kojarzenie zwierząt gospodarskich genetycznie odmiennych, różnych ras, odmian lub linii;
- 18) mieszaniec – wpisane do rejestru zwierzę gospodarskie będące produktem planowego krzyżowania zwierząt gospodarskich:
  - a) różnych ras lub linii, lub
  - b) będących produktem krzyżowania, lub
  - c) czystorasowych i zwierząt gospodarskich będących produktem krzyżowania;
- 19) rejestr – książkę, kartotekę lub informatyczny nośnik danych, do których są wpisywane zwierzęta gospodarskie oraz informacje o ich hodowcach, właścicielach, pochodzeniu oraz wynikach oceny wartości użytkowej lub hodowlanej, prowadzone przez:
  - a) związek hodowców lub inny podmiot, które zostały uznane przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, lub
  - b) związek hodowców lub inny podmiot, które uzyskały zgodę ministra właściwego do spraw rolnictwa;
- 20) rozród – kontrolowane rozmnażanie zwierząt gospodarskich;
- 21) reproduktor – przydatnego do rozrodu samca, dla którego jest prowadzona dokumentacja hodowlana;
- 22) materiał biologiczny – nasienie reproduktorów, komórki jajowe i zarodki przeznaczone do wykorzystania w rozmnażaniu zwierząt gospodarskich;
- 23) rasa zagrożona – populację zwierząt gospodarskich danej rasy, której niska lub malejąca liczebność stwarza zagrożenie jej wyginięcia;
- 24) zasoby genetyczne – wszystkie populacje (gatunki, rasy, odmiany, rody lub linie hodowlane) zwierząt gospodarskich oraz materiał biologiczny pochodzący od tych zwierząt, które ze względów użytkowych, naukowych czy kulturowych mają lub mogą mieć znaczenie dla człowieka;
- [25) *zawody konne – każde konne współzawodnictwo, łącznie z różnymi formami wyścigów konnych, dyscyplinami sportu konnego, wystawami i pokazami;*
- <25) zawody konne – każde konne współzawodnictwo, łącznie z różnymi formami wyścigów konnych, sportami konnymi, wystawami i pokazami;>**
- 26) handel – swobodny obrót między państwami członkowskimi Unii Europejskiej zwierzętami hodowanymi, materiałem biologicznym i jajami wylęgowymi, pochodzącymi z państw członkowskich Unii Europejskiej, oraz zwierzętami hodowanymi, materiałem biologicznym i jajami wylęgowymi, pochodzącymi z państw niebędących członkami Unii Europejskiej, które znajdują się w obrocie w państwach członkowskich Unii Europejskiej;
- 27) kontrola zootechniczna – kontrolę fizyczną lub kontrolę dokumentacji w odniesieniu do bydła, świń, owiec, kóz i koniowatych, zmierzające bezpośrednio lub pośrednio do poprawienia jakości hodowli zwierząt.

Art. 3.

1. Jeżeli przepisy prawodawstwa zootechnicznego Unii Europejskiej przyznają kompetencje lub nakładają obowiązek wykonania określonych zadań lub czynności przez państwo członkowskie Unii Europejskiej, właściwą władzę albo właściwy organ, albo określają uprawnienia państwa członkowskiego Unii Eu-

Nowe brzmienie pkt 25 w art. 2 wchodzi w życie z dn. 16.10.2010 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 127, poz. 857).

ropejskiej, właściwej władzy albo właściwego organu, to te kompetencje i uprawnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przysługują ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa, który realizuje także zadania i czynności określone w tym prawodawstwie.

2. Minister właściwy do spraw rolnictwa ogłosi, w drodze obwieszczenia, wykaz przepisów Unii Europejskiej dotyczących hodowli zwierząt i rozrodu, o których mowa w art. 7 ust. 2, art. 8 ust. 4, art. 14 ust. 1, art. 17 ust. 2, art. 20 ust. 2, art. 21 ust. 2, art. 26 ust. 1 i ust. 7 pkt 4 lit. b, art. 29 ust. 2 pkt 4 i ust. 6, art. 40 oraz art. 44 ust. 1.

Art. 4.

1. Zadania z zakresu hodowli i rozrodu zwierząt wykonuje Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt, które podlega ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa.
2. Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt jest państwową jednostką budżetową.
3. Krajowym Centrum Hodowli Zwierząt kieruje dyrektor powoływany i odwołany przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

Art. 5.

1. Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt wykonuje zadania, o których mowa w art. 4 ust. 1, przez:
  - 1) kontrolę:
    - a) w zakresie prowadzenia oceny wartości użytkowej i hodowlanej oraz hodowli zwierząt i rozrodu,
    - b) zootechniczną w handlu,
    - c) sposobu wykorzystania środków pochodzących z dotacji budżetowych przyznanych podmiotom realizującym zadania w zakresie postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej;
  - 2) prowadzenie:
    - a) laboratorium badania grup krwi,
    - b) laboratorium referencyjnego badającego mleko w ramach oceny wartości użytkowej bydła, owiec i kóz;
  - 3) współpracę z organizacjami międzynarodowymi działającymi w dziedzinie hodowli, oceny i rozrodu zwierząt gospodarskich.
2. Laboratorium referencyjne, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b, wykonuje zadania polegające na:
  - 1) przygotowywaniu materiałów odniesienia;
  - 2) organizowaniu badań porównawczych w celu ujednoczenia standardów i metod analitycznych;
  - 3) prowadzeniu szkoleń pracowników laboratoriów, o których mowa w art. 7 ust. 7;
  - 4) przeprowadzaniu badań laboratoryjnych mających na celu potwierdzenie wyników badań przeprowadzonych przez inne laboratoria, w szczególności jeżeli otrzymane wyniki badań budzą wątpliwości.
3. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, siedzibę, obszar działania i organizację Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt, mając na względzie zapewnienie prawidłowej i skutecznej realizacji zadań określonych w ust. 1.

Rozdział 2

Ocena wartości użytkowej i hodowlanej zwierząt

Art. 6.

Ocenę wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt oraz następujące zadania związane z prowadzeniem tej oceny:

- 1) publikowanie wyników oceny wartości użytkowej lub hodowlanej,
  - 2) prowadzenie:
    - a) systemu teleinformatycznego na potrzeby oceny wartości użytkowej lub hodowlanej,
    - b) laboratorium badającego mleko
- może wykonywać wyłącznie związek hodowców lub inny podmiot, które zostały upoważnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

Art. 7.

1. Ocena wartości użytkowej jest prowadzona:
  - 1) na wniosek albo za zgodą właściciela lub posiadacza zwierząt gospodarskich poddawanych tej ocenie;
  - 2) w zakresie i według metodyki określonej przez związek hodowców lub inny podmiot, które zostały upoważnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do jej prowadzenia.
2. Zakres i metodyka prowadzenia oceny wartości użytkowej bydła, świń, owiec i kóz są ustalane na podstawie przepisów Unii Europejskiej dotyczących oceny wartości użytkowej i hodowlanej.
3. Wyniki oceny wartości użytkowej są udostępniane zainteresowanemu właścicielowi lub posiadaczowi zwierząt gospodarskich.
4. Związek hodowców lub inny podmiot, które zostały upoważnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do prowadzenia oceny wartości użytkowej, informują zainteresowanych właścicieli lub posiadaczy zwierząt gospodarskich poddawanych ocenie o zakresie i metodyce stosowanej przez te podmioty do prowadzenia oceny wartości użytkowej oraz o zmianach wprowadzanych w zakresie i metodyce jej prowadzenia.
5. Związek hodowców lub inny podmiot, które zostały upoważnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do prowadzenia oceny wartości użytkowej, mogą pobierać za prowadzenie tej oceny wynagrodzenie w wysokości ustalonej w umowie o jej prowadzenie.
6. Wysokość wynagrodzenia za prowadzenie oceny wartości użytkowej jest taka sama za przeprowadzenie oceny zwierząt gospodarskich urodzonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak i zwierząt pochodzących z innych państw członkowskich Unii Europejskiej.
7. Mleko, w ramach oceny wartości użytkowej bydła, owiec i kóz, poddaje się badaniu w laboratoriach, które:
  - 1) uczestniczą w międzylaboratoryjnych badaniach porównawczych prowadzonych przez laboratorium referencyjne, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b;

- 2) stosują do sprawdzania metod badawczych materiały odniesienia przygotowywane przez laboratorium referencyjne, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b;
- 3) wdrożyły system kontroli jakości.

Art. 8.

1. Ocenę wartości hodowlanej prowadzi się w celu oszacowania zdolności zwierzęcia gospodarskiego do przekazywania określonej cechy lub zespołu cech potomstwu.
2. Ocena wartości hodowlanej może być dokonywana, w zależności od specyfiki gatunku, rasy, odmiany, rodu, linii, stada lub typu użytkowego, na podstawie wyników oceny wartości użytkowej, oceny typu i budowy, rodowodu lub oceny innych cech.
3. Związek hodowców lub inny podmiot, które zostały upoważnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do prowadzenia oceny wartości hodowlanej, ustalają zakres i metodykę prowadzenia tej oceny.
4. Zakres i metodyka prowadzenia oceny wartości hodowlanej bydła, świń, owiec i kóz są ustalane na podstawie przepisów Unii Europejskiej dotyczących oceny wartości użytkowej i hodowlanej.
5. Związek hodowców lub inny podmiot, które zostały upoważnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do prowadzenia oceny wartości hodowlanej, informują zainteresowanych właścicieli lub posiadaczy zwierząt gospodarskich o zakresie i metodyce stosowanej przez te podmioty do prowadzenia oceny wartości hodowlanej oraz o zmianach wprowadzanych w zakresie i metodyce jej prowadzenia.

Art. 9.

Dokumentację hodowlaną prowadzi hodowca lub prowadzący ocenę wartości użytkowej lub hodowlanej.

Art. 10.

1. Ocenie wartości użytkowej lub hodowlanej poddaje się zwierzęta gospodarskie oznakowane w sposób umożliwiający ich identyfikację.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do koniowatych, stad rodzicielskich i towarowych drobiu oraz zwierząt futerkowych.
3. Identyfikacji zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy i koniowate, poddawanych ocenie wartości użytkowej lub hodowlanej, dokonuje się wykorzystując oznakowanie, a w przypadku koniowatych również opis zawarty w paszporcie, określone w przepisach o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.
4. Sposób oznakowania i identyfikacji do celów hodowlanych zwierząt gatunków nieobjętych przepisami, o których mowa w ust. 3, oraz świń, określa związek hodowców lub inny podmiot, które zostały upoważnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do prowadzenia oceny wartości użytkowej.
5. Zwierzęta gospodarskie z gatunków nieobjętych przepisami, o których mowa w ust. 3, oraz świnię, do celów hodowlanych, znakuje się trwale i indywidualnie, używając kolczyków, identyfikatorów elektronicznych i znaczków identyfikacyjnych lub stosując tatuaż.

Art. 11.

1. Związek hodowców lub inny podmiot, prowadzące księgę hodowlaną, zwaną dalej „księgą”, mogą wystąpić do ministra właściwego do spraw rolnictwa z wnioskiem o upoważnienie do prowadzenia laboratorium referencyjnego określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b lub do wykonywania wszystkich lub niektórych zadań, o których mowa w art. 6.
2. Podmiot inny niż określony w ust. 1 może wystąpić do ministra właściwego do spraw rolnictwa z wnioskiem o upoważnienie do prowadzenia:
  - 1) oceny wartości użytkowej lub hodowlanej oraz do publikowania wyników tych ocen;
  - 2) systemu teleinformatycznego na potrzeby tych ocen w zakresie dotyczącym poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich.
3. Do wniosków, o których mowa w ust. 1 i 2, dołącza się:
  - 1) zakres i metodykę prowadzenia oceny wartości użytkowej lub hodowlanej;
  - 2) opis sposobu oznakowania i identyfikacji do celów hodowlanych zwierząt gospodarskich gatunków nieobjętych przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt lub świń.
4. Minister właściwy do spraw rolnictwa może, w drodze rozporządzenia, upoważnić:
  - 1) związek lub podmiot określone w ust. 1,
  - 2) podmiot, o którym mowa w ust. 2
    - do wykonywania wszystkich lub niektórych zadań w zakresie wskazanym we wnioskach, mając na uwadze zapewnienie przez ten związek lub podmiot prawidłowego realizowania powierzonych mu zadań oraz wiarygodność uzyskiwanych wyników oceny wartości użytkowej lub hodowlanej.
5. Związek hodowców lub inny podmiot, które zostały upoważnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do prowadzenia oceny wartości użytkowej lub hodowlanej, informują na piśmie tego ministra o zamiarze dokonania zmiany w zakresie lub metodyce prowadzonej oceny wartości użytkowej lub hodowlanej co najmniej na 30 dni przed dniem wprowadzenia tej zmiany.
6. W informacji, o której mowa w ust. 5, wskazuje się zakres, cel i uzasadnienie wprowadzanej zmiany oraz termin jej wprowadzenia.

Art. 12.

1. Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt może, po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa, użyczyć podmiotowi prowadzącemu księgę i upoważnionemu do wykonywania zadań, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b lub art. 6, rzecz będącą w zarządzie lub trwałym zarządzie Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt, niezbędną do wykonywania tych zadań.
2. Użyczenie rzeczy, o której mowa w ust. 1, następuje w drodze umowy zawartej na okres nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony zarząd albo trwały zarząd tą rzeczą.
3. Podmiot biorący rzecz do używania, oprócz ponoszenia zwykłych kosztów jej utrzymania, ponosi wszystkie inne koszty związane z korzystaniem z tej rzeczy.
4. Umowa użyczenia, oprócz postanowień określonych w Kodeksie cywilnym, zawiera:
  - 1) oznaczenie rzeczy, z tym że w przypadku nieruchomości:

- a) jej oznaczenie według księgi wieczystej oraz według ewidencji gruntów i budynków,
  - b) jej powierzchnię oraz opis;
  - 2) cel, na jaki rzecz zostaje oddana do używania;
  - 3) sposób używania rzeczy;
  - 4) czas, na który rzecz zostaje oddana do używania.
5. Jeżeli rzecz jest oddawana do używania na rzecz kilku podmiotów, w umowie użyczenia ustala się także zasady wspólnego używania tej rzeczy.
6. Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt może, poza przypadkami innymi niż określone w Kodeksie cywilnym, żądać zwrotu rzeczy użyczonej także gdy podmiot biorący ją do używania zaprzestanie wykonywania zadań, do wykonywania których został upoważniony, albo utraci prawo prowadzenia księgi.

Rozdział 3

Księgi i rejestry zwierząt hodowlanych

Art. 13.

1. Księgi prowadzi się odrębnie dla poddawanych ocenie wartości użytkowej:
  - 1) ras, linii hodowlanych albo odmian w obrębie rasy oraz płci koni, bydła, świń, owiec i kóz;
  - 2) rodów drobiu w poszczególnych jego gatunkach;
  - 3) każdego z gatunków zwierząt futerkowych;
  - 4) linii hodowlanych pszczoł.
2. Księga dzieli się na część główną i część wstępną.
3. Część główna księgi może być podzielona na rozdziały, do których zwierzęta są wpisywane w zależności od cech użytkowych.
4. Jeżeli część główna księgi jest podzielona na rozdziały, to wpisy o zwierzętach czystorasowych przenoszone z księgi zagranicznej do księgi prowadzonej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dla danej rasy są dokonywane w odpowiednim rozdziale, w zależności od cech użytkowych tych zwierząt.
5. Zwierzę, w tym matkę pszczelą, stado zwierząt futerkowych oraz ród drobiu wpisuje się tylko do jednej księgi prowadzonej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
6. Dla rodów drobiu w poszczególnych jego gatunkach, każdego z gatunków zwierząt futerkowych oraz linii hodowlanych pszczoł prowadzi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej tylko jedną księgę.

Art. 14.

1. Księgi bydła, świń, owiec, kóz i koniowatych są prowadzone na podstawie przepisów Unii Europejskiej dotyczących prowadzenia ksiąg hodowlanych.
2. (uchylony).

Art. 15.

Koniowate przywożone z terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej rejestruje się lub wpisuje do odpowiedniej księgi lub rejestru, które są prowadzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pod tym samym imieniem, wpisując

inicjały państwa urodzenia określone w umowach międzynarodowych. Do pierwotnego imienia zwierzęcia może być dodane, przed lub po nim, inne imię, jeżeli imię oryginalne przez całe życie zwierzęcia będzie podawane w nawiasie, a państwo jego urodzenia będzie wskazywane przez podanie jego inicjałów określonych w umowach międzynarodowych.

Art. 16.

1. Do części głównej księgi prowadzonej dla drobiu, zwierząt futerkowych i pszczół mogą być wpisywane rody drobiu, stada zwierząt futerkowych lub matki pszczele, które:
  - 1) pochodzą co najmniej od dwóch pokoleń przodków tej samej rasy, odmiany w obrębie rasy, stada, rodu lub linii hodowlanej, wpisanych do księgi prowadzonej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub zagranicznej;
  - 2) zostały zidentyfikowane w sposób określony w art. 10 ust. 4.
2. Do części wstępnej księgi, o której mowa w ust. 1, mogą być wpisywane rody drobiu, stada zwierząt futerkowych lub matki pszczele, które:
  - 1) zostały zidentyfikowane w sposób określony w art. 10 ust. 4;
  - 2) odpowiadają standardowi hodowlanemu;
  - 3) spełniają minimalne wymagania określone dla danej księgi.

Art. 17.

1. Księgi bydła, świń, owiec, kóz i koniowatych są prowadzone przez związek hodowców lub inny podmiot, które zostały uznane przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa dokonuje uznania, o którym mowa w ust. 1, w drodze decyzji administracyjnej, na wniosek związku hodowców lub innego podmiotu, jeżeli ten związek lub podmiot spełniają wymagania określone w przepisach Unii Europejskiej dotyczących uznawania organizacji prowadzących lub zakładających księgi hodowlane.
3. Do wniosku dołącza się:
  - 1) statut lub umowę, na podstawie których działa związek hodowców lub inny podmiot;
  - 2) odpis z Krajowego Rejestru Sądowego – w przypadku podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego;
  - 3) regulamin wpisu do danej księgi;
  - 4) oświadczenie o:
    - a) liczbie zwierząt gospodarskich, dla których mają być prowadzone księgi, znajdujących się w posiadaniu członków związku lub innego podmiotu,
    - b) spełnieniu wymagań określonych w przepisach Unii Europejskiej dotyczących uznawania organizacji prowadzących lub zakładających księgi hodowlane;
  - 5) program hodowlany;
  - 6) wzorzec rasy, odmiany oraz standard hodowlany dla części wstępnej księgi;
  - 7) opis sposobu identyfikacji zwierząt;
  - 8) zakres informacji o zwierzętach wpisywanych do księgi;

- 9) zakres prowadzenia oceny wartości użytkowej niezbędny do realizacji programu hodowlanego;
  - 10) opis metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej;
  - 11) opis sposobu prowadzenia selekcji oraz zasady doboru zwierząt do kojarzeń;
  - 12) opis systemu kontroli danych o zwierzętach wpisanych do ksiąg;
  - 13) minimalne wymagania, jakie powinny spełniać zwierzęta wpisywane do części wstępnej księgi.
4. Związek hodowców lub inny podmiot prowadzący księgę, o której mowa w ust. 1, składają ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa coroczne sprawozdanie zawierające informacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 23 do dnia 31 marca roku następnego.
5. Minister właściwy do spraw rolnictwa cofa, w drodze decyzji administracyjnej, uznanie, o którym mowa w ust. 2, jeżeli podmiot prowadzący księgę:
- 1) nie spełnia wymagań określonych w przepisach Unii Europejskiej dotyczących uznawania organizacji prowadzących lub zakładających księgi hodowlane lub
  - 2) w sposób rażący narusza przepisy określające sposób prowadzenia księgi i dokonywania w niej wpisów, w szczególności przepisy art. 24 ust. 1 lub art. 25 ust. 1, lub
  - 3) nie składa sprawozdania, o którym mowa w ust. 4, lub
  - 4) składa sprawozdanie niezawierające informacji określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 23.
6. W przypadku gdy decyzja, o której mowa w ust. 5, stanie się ostateczna, podmiot, który dotychczas prowadził tę księgę, przekazuje niezwłocznie dokumentację związaną z jej prowadzeniem Krajowemu Centrum Hodowli Zwierząt.
7. Minister właściwy do spraw rolnictwa sporządza, w sposób określony przez Komisję Europejską, wykaz uznanych związków hodowców lub innych podmiotów prowadzących księgi, o których mowa w ust. 1, aktualizuje go i umieszcza na stronie internetowej administrowanej przez urząd obsługujący tego ministra.

Art. 18.

1. Księgi drobiu, zwierząt futerkowych i pszczoł są prowadzone przez związek hodowców lub inny podmiot po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa na ich prowadzenie.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje zgodę, o której mowa w ust. 1, w drodze decyzji administracyjnej, na wniosek związku hodowców lub innego podmiotu, jeżeli założenia i cele hodowlane określone w krajowym programie hodowlanym mogą być zrealizowane przez ten związek lub podmiot, a liczba zwierząt znajdujących się w posiadaniu członków związku hodowców lub innego podmiotu jest wystarczająca do realizacji tego programu.
3. Do wniosku dołącza się:
  - 1) krajowy program hodowlany;
  - 2) wzorzec rasy, odmiany, rodu lub linii hodowlanej oraz standard hodowlany dla części wstępnej księgi;
  - 3) opis sposobu identyfikacji zwierząt;
  - 4) zakres informacji o zwierzętach wpisywanych do księgi;

- 5) zakres prowadzenia oceny wartości użytkowej niezbędny do realizacji programu;
  - 6) opis metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej;
  - 7) opis sposobu prowadzenia selekcji oraz zasady doboru zwierząt do kojarzeń;
  - 8) opis systemu kontroli danych o zwierzętach wpisanych do ksiąg;
  - 9) regulamin wpisu do danej księgi;
  - 10) minimalne wymagania, jakie powinny spełniać zwierzęta wpisywane do części wstępnej księgi;
  - 11) oświadczenie o liczbie zwierząt danej rasy, odmiany, danego stada zwierząt futerkowych, rodu lub danej linii hodowlanej, znajdujących się w posiadaniu członków związku hodowców lub innego podmiotu, które będą uczestniczyły w realizacji krajowego programu hodowlanego;
  - 12) statut lub umowę, na podstawie których działa związek hodowców lub inny podmiot;
  - 13) odpis z Krajowego Rejestru Sądowego – w przypadku podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.
4. Minister właściwy do spraw rolnictwa może odmówić wydania zgody na prowadzenie księgi, o której mowa w ust. 1, jeżeli wydanie takiej zgody zagroziłoby zachowaniu rasy lub realizacji krajowego programu hodowlanego dla gatunku, rasy, odmiany, rodu, linii, płci lub stada, dla których prowadzi się księgę.
5. Związek hodowców lub inny podmiot prowadzący księgę, o której mowa w ust. 1, składają ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa coroczne sprawozdanie zawierające informacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 23 do dnia 31 marca roku następnego.
6. Minister właściwy do spraw rolnictwa cofa, w drodze decyzji administracyjnej, zgodę, o której mowa w ust. 2, jeżeli podmiot prowadzący księgę:
- 1) w sposób rażący narusza przepisy określające sposób prowadzenia księgi i dokonywania w niej wpisów, w szczególności przepisy art. 24 ust. 1 lub art. 25 ust. 1, lub
  - 2) nie składa sprawozdania, o którym mowa w ust. 5, lub
  - 3) składa sprawozdanie niezawierające informacji określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 23.
7. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, dodatkowe wymagania, jakie powinny spełniać związki hodowców lub inne podmioty ubiegające się o prowadzenie księgi, o której mowa w ust. 1, w tym warunki i sposób prowadzenia księgi oraz wiedzę fachową niezbędną do jej prowadzenia, mając na względzie zapewnienie prawidłowości prowadzonej hodowli i uzyskiwanie zwierząt o wysokiej wartości użytkowej lub hodowlanej.

Art. 19.

1. W przypadku rezygnacji z prowadzenia księgi, o której mowa w art. 17 i 18, a także jeżeli program hodowlany lub krajowy program hodowlany dla gatunku, rasy, odmiany, rodu, linii, płci lub stada, dla których prowadzi się tę księgę, nie może być realizowany, związek hodowców lub inny podmiot, który prowadzi daną księgę, składają do ministra właściwego do spraw rolnictwa wnioski o wydanie zgody na zakończenie jej prowadzenia.

2. Minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje, w drodze decyzji administracyjnej, zgodę, o której mowa w ust. 1.
3. W przypadku gdy decyzja, o której mowa w ust. 1 oraz w art. 18 ust. 6, stanie się ostateczna, podmiot, który dotychczas prowadził tę księgę, przekazuje niezwłocznie dokumentację związaną z jej prowadzeniem Krajowemu Centrum Hodowli Zwierząt.

Art. 20.

1. Rejestr jest prowadzony dla zwierząt gospodarskich, stad zwierząt futerkowych, rodów lub linii hodowlanych pochodzących z krzyżowania.
2. Rejestry świń są prowadzone na podstawie przepisów Unii Europejskiej dotyczących prowadzenia rejestrów świń.
3. Do rejestru mogą być wpisywane zwierzęta gospodarskie, stada zwierząt futerkowych, rody lub linie hodowlane, które pochodzą od rodziców spełniających wymagania określone w programie krzyżowania zwierząt gospodarskich i zostały zidentyfikowane po urodzeniu w sposób określony dla danego rejestru.

Art. 21.

1. Rejestry świń są prowadzone przez związek hodowców lub inny podmiot, które zostały uznane przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa dokonuje uznania, o którym mowa w ust. 1, w drodze decyzji administracyjnej, na wniosek związku hodowców lub innego podmiotu, jeżeli ten związek lub podmiot spełniają wymagania określone w przepisach Unii Europejskiej dotyczących uznawania organizacji prowadzących lub zakładających rejestry świń.
3. Do wniosku dołącza się:
  - 1) statut lub umowę, na podstawie których działa związek hodowców lub inny podmiot;
  - 2) odpis z Krajowego Rejestru Sądowego – w przypadku podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego;
  - 3) regulamin prowadzenia danego rejestru;
  - 4) oświadczenie o:
    - a) liczbie zwierząt, które mają uczestniczyć w realizacji programu krzyżowania zwierząt znajdujących się w posiadaniu członków związku lub innego podmiotu,
    - b) spełnieniu wymagań określonych w przepisach Unii Europejskiej dotyczących uznawania organizacji prowadzących lub zakładających rejestry świń;
  - 5) program krzyżowania zawierający określenie cech użytkowych podlegających doskonaleniu oraz opis komponentów i metod krzyżowania;
  - 6) opis sposobu identyfikacji zwierząt;
  - 7) opis systemu rejestracji danych o pochodzeniu zwierząt, w tym spokrewnienia zwierząt;
  - 8) zakres informacji o zwierzętach wpisywanych do rejestru;
  - 9) zakres prowadzenia oceny wartości użytkowej niezbędny do realizacji programu krzyżowania;
  - 10) opis metody prowadzenia oceny wartości hodowlanej;

- 11) opis systemu kontroli danych o zwierzętach wpisanych do rejestru.
4. Związek hodowców lub inny podmiot prowadzące rejestr, o którym mowa w ust. 1, składają ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa coroczne sprawozdanie zawierające informacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 23 do dnia 31 marca roku następnego.
5. Minister właściwy do spraw rolnictwa cofa, w drodze decyzji administracyjnej, uznanie, o którym mowa w ust. 2, jeżeli podmiot prowadzący rejestr:
  - 1) nie spełnia wymagań określonych w przepisach Unii Europejskiej dotyczących uznawania organizacji prowadzących lub zakładających rejestry świń lub
  - 2) w sposób rażący narusza przepisy określające sposób prowadzenia rejestru i dokonywania w nim wpisów, w szczególności przepisy art. 24 ust. 1 lub art. 25 ust. 1, lub
  - 3) nie składa sprawozdania, o którym mowa w ust. 4, lub
  - 4) składa sprawozdanie niezawierające informacji określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 23.

Art. 22.

1. Rejestry zwierząt gospodarskich, innych niż świnie, są prowadzone przez związki hodowców lub inne podmioty, po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa na ich prowadzenie.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje zgodę, o której mowa w ust. 1, w drodze decyzji administracyjnej, na wniosek związku hodowców lub innego podmiotu, jeżeli założenia programu krzyżowania zwierząt mogą być zrealizowane przez ten związek lub podmiot, a liczba zwierząt objętych oceną wartości użytkowej, które znajdują się w rejestrze, jest wystarczająca do realizacji tego programu.
3. Do wniosku dołącza się:
  - 1) program krzyżowania zwierząt zawierający:
    - a) określenie cech użytkowych podlegających doskonaleniu,
    - b) opis komponentów i metod krzyżowania,
    - c) zasady doboru zwierząt do kojarzeń;
  - 2) opis sposobu identyfikacji zwierząt;
  - 3) opis systemu rejestracji danych o pochodzeniu zwierząt;
  - 4) zakres informacji o zwierzętach wpisywanych do rejestru;
  - 5) zakres prowadzenia oceny wartości użytkowej niezbędny do realizacji programu;
  - 6) opis systemu kontroli danych o zwierzętach wpisanych do rejestru;
  - 7) regulamin prowadzenia tego rejestru;
  - 8) oświadczenie o liczbie zwierząt znajdujących się w posiadaniu członków związku hodowców lub innego podmiotu, które mają uczestniczyć w realizacji programu krzyżowania zwierząt;
  - 9) statut lub umowę, na podstawie których działa związek hodowców lub inny podmiot;
  - 10) odpis z Krajowego Rejestru Sądowego – w przypadku podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.

4. Związek hodowców lub inny podmiot prowadzące rejestry, o których mowa w ust. 1, składają ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa coroczne sprawozdanie zawierające informacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 23 do dnia 31 marca roku następnego.
5. Minister właściwy do spraw rolnictwa cofa, w drodze decyzji administracyjnej, zgodę, o której mowa w ust. 2, jeżeli podmiot prowadzący rejestr:
  - 1) w sposób rażąco narusza przepisy określające sposób prowadzenia rejestru i dokonywania w nim wpisów, w szczególności przepisy art. 24 ust. 1 lub art. 25 ust. 1, lub
  - 2) nie składa sprawozdania, o którym mowa w ust. 4, lub
  - 3) składa sprawozdanie niezawierające informacji określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 23.
6. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, dodatkowe wymagania, jakie powinny spełniać związki hodowców lub inne podmioty ubiegające się o prowadzenie rejestrów, o których mowa w ust. 1, w tym warunki i sposób prowadzenia rejestru oraz wiedzę fachową niezbędną do prowadzenia tego rejestru, a w przypadku bydła, koni, owiec, kóz, pszczoł i stad zwierząt futerkowych minimalną liczebność pogłowia zwierząt niezbędną do prowadzenia rejestru, mając na względzie zapewnienie prawidłowości prowadzonej hodowli i uzyskiwanie zwierząt o wysokiej wartości użytkowej lub hodowlanej.

Art. 22a.

1. W przypadku rezygnacji z prowadzenia rejestru, o którym mowa w art. 21 i 22, a także jeżeli program krzyżowania określony dla danego rejestru nie może być realizowany, związek hodowców lub inny podmiot, które prowadzą dany rejestr, składają do ministra właściwego do spraw rolnictwa wnioski o wydanie zgody na zakończenie jego prowadzenia.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje, w drodze decyzji administracyjnej, zgodę, o której mowa w ust. 1.

Art. 23.

Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, zakres informacji oraz sposób składania sprawozdania, o którym mowa w art. 17 ust. 4, art. 18 ust. 5, art. 21 ust. 4 i art. 22 ust. 4, mając na względzie zapewnienie rzetelnej wiedzy o sposobie prowadzenia przez związki hodowców lub inne podmioty tych ksiąg lub rejestrów.

Art. 24.

1. Nie odmawia się wpisania do księgi lub rejestru zwierząt gospodarskich, w tym przywiezionych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które spełniają warunki wpisu.
2. Za dokonanie wpisu zwierząt gospodarskich do ksiąg i rejestrów związki hodowców lub inny podmiot, prowadzące księgę lub rejestr, mogą pobierać opłatę w wysokości nieprzekraczającej maksymalnej kwoty określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 27. Do opłaty przepis art. 7 ust. 6 stosuje się odpowiednio.
3. Opłata, o której mowa w ust. 2, stanowi przychód podmiotu prowadzącego księgę lub rejestr.

Art. 25.

1. Związek hodowców lub inny podmiot, prowadzące księgę lub rejestr:
  - 1) informują o warunkach, jakie powinny być spełnione, aby uzyskać wpis zwierząt gospodarskich do księgi lub rejestru;
  - 2) wydają na wniosek hodowcy zaświadczenie potwierdzające dokonanie wpisu zwierząt gospodarskich do księgi lub rejestru.
2. Za wydanie zaświadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, związek hodowców lub inny podmiot, prowadzące księgę lub rejestr, mogą pobierać opłatę w wysokości nieprzekraczającej maksymalnej kwoty określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 27. Do opłaty przepis art. 7 ust. 6 stosuje się odpowiednio.
3. Opłata, o której mowa w ust. 2, stanowi przychód podmiotu prowadzącego księgę lub rejestr.

Art. 26.

1. Zwierzęta hodowlane z gatunków bydło, owce, kozy i świnie oraz ich materiał biologiczny, a także materiał biologiczny koniowatych, mogą być przedmiotem handlu, jeżeli są zaopatrzone w świadectwo potwierdzające ich pochodzenie, o którym mowa w przepisach Unii Europejskiej dotyczących świadectw obowiązujących w handlu.
2. Zwierzęta hodowlane z gatunku bydło mogą być wprowadzane do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli są zaopatrzone w świadectwa, o których mowa w ust. 1.
3. W świadectwo zaopatruje się zwierzęta i materiał biologiczny podczas transportu. Świadectwo to jest przechowywane co najmniej 12 miesięcy od dnia jego wydania.
4. Świadectwo, o którym mowa w ust. 1 i 2, jest wydawane przez związek hodowców lub inny podmiot prowadzący daną księgę lub rejestr, a świadectwo, w które zaopatruje się materiał biologiczny - również przez podmioty, o których mowa w ust. 8.
5. Za wydanie świadectwa podmiot uprawniony do jego wydawania może pobierać opłatę w wysokości nieprzekraczającej maksymalnej kwoty określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 27. Do opłaty przepis art. 7 ust. 6 stosuje się odpowiednio.
6. Opłata, o której mowa w ust. 5, stanowi przychód podmiotu wydającego świadectwo.
7. Każdą partię materiału biologicznego wprowadzaną do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zaopatruje się w dokument handlowy zawierający:
  - 1) dane umożliwiające identyfikację dawcy lub dawców tego materiału, a w przypadku:
    - a) buhaja – numer identyfikacyjny, pod jakim buhaj ten został zarejestrowany w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 6 pkt 2 lit. a,
    - b) zarodka – wyniki badania grup krwi lub markerów DNA dawców zarodka;
  - 2) termin pobrania lub produkcji tego materiału;
  - 3) informacje o producencie i odbiorcy tego materiału;
  - 4) w przypadku zarodków i nasienia bydła dodatkowo:

- a) wyniki oceny wartości hodowlanej buhaja przeprowadzonej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli ocena taka została przeprowadzona, lub
  - b) wyniki międzynarodowej oceny wartości hodowlanej przeprowadzonej przez organ referencyjny, o którym mowa w przepisach Unii Europejskiej dotyczących oceny wartości użytkowej i hodowlanej bydła, jeżeli jest ona przeprowadzana dla danej rasy,
  - c) w przypadku buhajów rasy holsztyńsko-fryzyjskiej, wyniki międzynarodowej oceny wartości hodowlanej udostępnione na stronie internetowej związku hodowców lub innego podmiotu, które zostały upoważnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do prowadzenia oceny wartości hodowlanej bydła tej rasy,
  - d) wyniki badania na nosicielstwo wad genetycznych buhaja, jeżeli badanie takie zostało przeprowadzone.
8. Dokument handlowy jest wydawany przez podmioty wprowadzające materiał biologiczny do obrotu, które:
- 1) uzyskały zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie pozyskiwania, konfekcjonowania, przechowywania i dostarczania lub przechowywania i dostarczania nasienia, lub
  - 2) prowadzą działalność w zakresie pozyskiwania, konserwowania, przechowywania i dostarczania lub przechowywania i dostarczania komórek jajowych lub zarodków, zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.
9. Do wydawania świadectwa i dokumentu handlowego stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego o wydawaniu zaświadczeń.
10. Informacje dotyczące wyników:
- 1) międzynarodowej oceny buhajów, o których mowa w ust. 7 pkt 4 lit. b lub c,
  - 2) badań, o których mowa w ust. 7 pkt 4 lit. d
- zawarte w ofertach, materiałach reklamowych i marketingowych przeznaczonych dla hodowców podaje się w języku polskim.

Art. 27.

Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, maksymalną wysokość opłat, o których mowa w art. 24 ust. 2, art. 25 ust. 2 i art. 26 ust. 5, mając na względzie koszty wynikające bezpośrednio z czynności wykonywanych przy wpisie do ksiąg lub rejestrów lub wydawaniu zaświadczeń lub świadectw.

Art. 28.

1. Rasy zagrożone obejmuje się ochroną zasobów genetycznych polegającą na utrzymywaniu żywych zwierząt gospodarskich lub gromadzeniu i przechowywaniu materiału biologicznego pochodzącego od tych zwierząt.
2. Ochrona zasobów genetycznych jest prowadzona w sposób określony w programie ochrony zasobów genetycznych. Program ten określa:
  - 1) cel, jaki ma zostać osiągnięty w wyniku jego realizacji;
  - 2) zakres i metody służące jego realizacji;
  - 3) zakres kriokonserwacji materiału biologicznego i sposób wykorzystania tego materiału.

3. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, podmiot upoważniony do:
  - 1) realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych w zależności od poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich lub
  - 2) gromadzenia i przechowywania materiału biologicznego podlegającego kriokonserwacji– mając na względzie zapewnienie prawidłowej realizacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych oraz prawidłowych warunków gromadzenia i przechowywania materiału biologicznego poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich.
4. Podmiot, o którym mowa w ust. 3:
  - 1) przy tworzeniu i realizacji programu ochrony zasobów genetycznych poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich współdziała ze związkiem hodowców lub innym podmiotem, prowadzącymi daną księgę;
  - 2) informuje właściwego miejscowo powiatowego lekarza weterynarii o liczbie i miejscu utrzymywania zwierząt gospodarskich poszczególnych gatunków objętych ochroną zasobów genetycznych.

Rozdział 4

Rozród zwierząt

Art. 29.

1. W rozrodzie naturalnym zwierząt hodowlanych, z wyłączeniem koniowatych, wykorzystuje się reproduktory wpisane do ksiąg albo rejestrów, a w przypadku bydła – buhaje, których pochodzenie zostało potwierdzone wynikiem badania grup krwi lub markerów DNA.
2. W hodowli wykorzystuje się:
  - 1) samice hodowlane gatunków bydło i świnie;
  - 2) samice będące mieszańcami świń hodowlanych;
  - 3) zarodki i komórki jajowe pochodzące od:
    - a) zwierząt hodowlanych gatunków bydło i świnie,
    - b) mieszańców świń hodowlanych;
  - 4) owce i kozy oraz komórki jajowe i zarodki od nich pochodzące, które spełniają wymagania określone w przepisach Unii Europejskiej dotyczących dopuszczania do hodowli owiec i kóz.
3. W sztucznym unasiennianiu wykorzystuje się, z wyłączeniem koniowatych:
  - 1) reproduktory:
    - a) wpisane do księgi albo rejestru,
    - b) których pochodzenie zostało potwierdzone wynikiem badania grup krwi lub markerów DNA – w przypadku buhajów,
    - c) ocenione na podstawie wyniku oceny własnych cech użytkowych, ich rozwoju osobniczego i poddane ocenie wartości hodowlanej, a w przypadku świń również pochodzące z linii hodowlanych, które zostały poddane ocenie wartości użytkowej i hodowlanej, lub
    - d) ocenione i dopuszczone do rozrodu w państwie członkowskim Unii Europejskiej – w przypadku bydła i świń;
  - 2) nasienie pochodzące od reproduktorów:

- a) wpisanych do księgi albo rejestru,
  - b) których pochodzenie zostało potwierdzone wynikiem badania grup krwi lub markerów DNA – w przypadku buhajów,
  - c) ocenionych na podstawie wyniku oceny własnych cech użytkowych, ich rozwoju osobniczego i poddanych ocenie wartości hodowlanej, a w przypadku świń również pochodzących z linii hodowlanych, które zostały poddane ocenie wartości użytkowej i hodowlanej, lub
  - d) ocenionych i dopuszczonych do rozrodu w państwie członkowskim Unii Europejskiej – w przypadku bydła i świń, lub
  - e) w ilości niezbędnej do przeprowadzenia oceny wartości hodowlanej lub oceny mieszańców w zakresie określonym dla poszczególnych gatunków w programach hodowlanych.
4. Wymagań określonych w ust. 3 pkt 1 lit. c i d oraz pkt 2 lit. c-e nie stosuje się do buhajów ras zagrożonych lub nasienia od nich pochodzącego, których wykorzystanie w sztucznym unasiennianiu wynika z realizacji programu hodowlanego dla księgi.
  5. Reproduktry koniowatych lub nasienie od nich pochodzące wykorzystuje się w rozrodzie, jeżeli reproduktry te są wpisane do ksiąg lub rejestrów i spełniają wymagania określone w programie hodowlanym danej rasy lub odmiany w obrębie rasy.
  6. Ocena wartości hodowlanej bydła i świń, o której mowa w ust. 3 pkt 1 lit. c i d oraz pkt 2 lit. c i d, jest przeprowadzana zgodnie z przepisami Unii Europejskiej dotyczącymi oceny wartości użytkowej i hodowlanej.

Art. 30.

1. Podmiot prowadzący punkt kopulacyjny zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:
  - 1) wykorzystuje reproduktry spełniające wymagania określone w art. 29 ust. 1, a w przypadku koniowatych - spełniające wymagania określone w art. 29 ust. 5;
  - 2) wydaje świadectwo pokrycia.
2. Podmiot wykorzystujący zarodki zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt wydaje zaświadczenie o przeniesieniu zarodków.
3. Do wydawania świadectw i zaświadczeń stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego o wydawaniu zaświadczeń.

Art. 31.

Jeżeli istnieją wątpliwości co do prawidłowej interpretacji wyników oceny, o której mowa w art. 29 ust. 3 pkt 1 lit. c i d oraz pkt 2 lit. c i d, której poddano buhaje i knury, można wystąpić o wydanie opinii biegłego.

Art. 32.

1. Wykorzystywanie w sztucznym unasiennianiu buhajów lub ich nasienia pochodzących z państwa niebędącego członkiem Unii Europejskiej, zwanego dalej „państwem trzecim”, wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa.

2. Minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje na czas określony zgodę, o której mowa w ust. 1, w drodze decyzji administracyjnej, na wniosek właściciela lub posiadacza buhaja lub jego nasienia.
3. Do wniosku dołącza się opinię właściwego związku hodowców lub innego podmiotu prowadzących księgę lub rejestr o spełnianiu przez buhaja lub jego nasienie wymagań określonych w programie hodowlanym lub programie krzyżowania zwierząt, wydaną nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o jej wydanie.

Art. 33.

1. W rozrodzie pszczoł wykorzystuje się trutnie pochodzące od matek pszczelich wpisanych do ksiąg lub rejestrów dla linii hodowlanych pszczoł lub od ich córek.
2. Sejmik województwa, na wniosek związku hodowców lub innego podmiotu, prowadzących księgę linii pszczoł, może, w drodze uchwały, zakazać na terenie województwa lub jego części utrzymywania pszczoł lub dopuścić utrzymywanie pszczoł określonej linii. Zadanie to jest zadaniem z zakresu administracji rządowej.

Art. 34.

1. Podmiot wykonujący usługi w zakresie sztucznego unasienniania:
  - 1) zaopatruje się w nasienie wyłącznie u podmiotu posiadającego zezwolenie na pozyskiwanie, konfekcjonowanie, przechowywanie i dostarczanie nasienia lub przechowywanie i dostarczanie nasienia;
  - 2) wykorzystuje nasienie od reproduktorów spełniających wymagania określone w art. 29 ust. 3 i 5 oraz art. 32 ust. 1;
  - 3) wydaje zaświadczenie o wykonaniu zabiegu sztucznego unasienniania i prowadzi dokumentację w tym zakresie;
  - 4) przekazuje do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 6 pkt 2 lit. a, informacje o zabiegach sztucznego unasienniania wykonanych w stadach bydła ras mlecznych objętych oceną wartości użytkowej.
2. Informacja, o której mowa w ust. 1 pkt 4, jest przekazywana:
  - 1) podmiotowi prowadzącemu system teleinformatyczny, w formie dokumentu elektronicznego, niezwłocznie po wykonaniu zabiegu sztucznego unasienniania;
  - 2) przez podmiot dostarczający nasienie, jeżeli zostało mu to zlecone przez podmiot prowadzący sztuczne unasiennianie; przekazanie to może nastąpić nieodpłatnie.
3. Zabiegi sztucznego unasienniania w ramach wykonywania usług, o których mowa w ust. 1, wykonują lekarze weterynarii, a także inne osoby, które:
  - 1) złożyły z wynikiem pozytywnym egzamin kończący szkolenie z zakresu sztucznego unasienniania danego gatunku zwierząt gospodarskich obejmujące:
    - a) zajęcia teoretyczne z zakresu:
      - anatomii i fizjologii zwierząt,
      - regulacji prawnych dotyczących organizacji hodowli i rozrodu zwierząt gospodarskich,
      - selekcji i doboru zwierząt do kojarzeń,

- interpretacji informacji zawartych w dokumentach hodowlanych,
  - b) zajęcia praktyczne z zakresu:
    - postępowania z nasieniem,
    - wykonywania zabiegów sztucznego unasienniania;
  - 2) uzyskały uprawnienia do ich wykonywania na terytorium innych państw członkowskich Unii Europejskiej i posiadają zaświadczenie potwierdzające nabycie tych uprawnień.
4. Szkolenie może być prowadzone przez podmiot, który uzyskał zgodę ministra właściwego do spraw rolnictwa.
5. Minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje, w drodze decyzji administracyjnej, na wniosek podmiotu, zgodę na prowadzenie szkolenia, jeżeli podmiot zamierzający je prowadzić przedstawi:
- 1) program szkolenia uwzględniający zakres, o którym mowa w ust. 3, oraz plan jego realizacji;
  - 2) wzór zaświadczenia o ukończeniu szkolenia;
  - 3) tryb powoływania komisji egzaminacyjnej oraz kwalifikacje osób wchodzących w jej skład;
  - 4) sposób przeprowadzania egzaminu kończącego szkolenie;
  - 5) zakres informacji zawartych w protokole, o którym mowa w ust. 8.
6. Podmiot, o którym mowa w ust. 4, powołuje komisję egzaminacyjną w celu przeprowadzenia egzaminu kończącego szkolenie.
7. W skład komisji egzaminacyjnej mogą wchodzić osoby, które posiadają wykształcenie wyższe uzyskane na kierunku:
- 1) zootechnika, weterynaria lub rolnictwo, lub
  - 2) innym niż określony w pkt 1 oraz złożyły z wynikiem pozytywnym egzamin kończący szkolenie z zakresu sztucznego unasienniania danego gatunku zwierząt gospodarskich.
8. Komisja egzaminacyjna niezwłocznie po przeprowadzeniu egzaminu sporządza protokół z jego przebiegu.
9. Podmiot, o którym mowa w ust. 4, na podstawie protokołu zawierającego wyniki przeprowadzonego egzaminu wydaje zaświadczenie o ukończeniu szkolenia.
10. Minister właściwy do spraw rolnictwa cofa, w drodze decyzji administracyjnej, zgodę, o której mowa w ust. 5, jeżeli podmiot prowadzący szkolenie:
- 1) nie realizuje programu szkolenia;
  - 2) nie wydaje zaświadczeń o ukończeniu szkolenia lub wydaje zaświadczenia niezgodne ze wzorem;
  - 3) nie powołuje komisji egzaminacyjnej lub powołuje w jej skład osoby, które nie posiadają wymaganych kwalifikacji;
  - 4) nie spełnia warunku określonego w ust. 8.

Art. 35.

1. Działalność w zakresie:

- 1) pozyskiwania, konfekcjonowania, przechowywania i dostarczania nasienia,
  - 2) przechowywania i dostarczania nasienia
- może być prowadzona po uzyskaniu zezwolenia ministra właściwego do spraw rolnictwa.

2. Minister właściwy do spraw rolnictwa wydaje zezwolenie na prowadzenie działalności, o której mowa w ust. 1, w drodze decyzji administracyjnej, na wniosek podmiotu, który:
  - 1) wskaże miejsce i zasięg terytorialny prowadzenia działalności, która ma być objęta zezwoleniem;
  - 2) przedstawi, w przypadku działalności określonej w ust. 1 pkt 1, program oceny i selekcji reproduktorów pozytywnie zaopiniowany przez związek hodowców lub inny podmiot, prowadzące księgę albo rejestr, oraz związek hodowców lub inny podmiot, które zostały upoważnione przez ministra właściwego do spraw rolnictwa do prowadzenia oceny wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt gospodarskich, których dotyczy program, dla każdego gatunku i rasy zwierząt gospodarskich.
3. Do wniosku o wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, dołącza się decyzję wydaną przez powiatowego lekarza weterynarii o spełnianiu wymagań weterynaryjnych określonych w przepisach o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt do prowadzenia działalności w zakresie określonym w ust. 1.
4. Podmiot, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności, o której mowa w ust. 1 pkt 1, informuje powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce jej prowadzenia o liczbie zwierząt gospodarskich poszczególnych gatunków przeznaczonych do produkcji nasienia i miejscu ich utrzymywania.
5. Minister właściwy do spraw rolnictwa cofa zezwolenie na prowadzenie działalności, o której mowa w ust. 1, jeżeli:
  - 1) nie jest realizowany program oceny i selekcji reproduktorów, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, lub
  - 2) podmiot przechowuje lub wprowadza do obrotu nasienie niespełniające wymagań określonych w art. 29 ust. 3 lub 5 lub art. 32 ust. 1.

Art. 36.

Przepisów art. 29, art. 33 i art. 35 ust. 1 nie stosuje się do badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych w dziedzinie hodowli i rozrodu zwierząt gospodarskich przez jednostki badawczo-rozwojowe, instytuty naukowo-badawcze i szkoły wyższe.

Art. 37.

Program oceny i selekcji reproduktorów, mający na celu zapewnienie postępu hodowlanego lub zachowanie określonych cech, obejmuje w szczególności:

- 1) zasady wyboru:
  - a) reproduktorów na ojców następnego pokolenia,
  - b) samic na matki reproduktorów;
- 2) sposób i zasady doboru rodziców w celu uzyskania następnego pokolenia reproduktorów;
- 3) zasady selekcji potomstwa męskiego oraz sposób prowadzenia oceny tego potomstwa;
- 4) zasady i metody oceny wartości hodowlanej reproduktorów;
- 5) zakres i cel wykorzystywania rozplodników i materiału biologicznego.

Art. 38.

1. Produkcję piskląt prowadzi się przy wykorzystaniu jaj wylęgowych pochodzących od rodów wpisanych do ksiąg lub mieszańców wpisanych do rejestrów.
2. Pisklęta hodowlane drobiu mogą być wprowadzone do obrotu, jeżeli pochodzą od rodów wpisanych do ksiąg lub mieszańców wpisanych do rejestrów.

Art. 39.

Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki zootechniczne, jakie powinien spełniać materiał biologiczny,
  - 2) warunki i tryb wydawania i przechowywania świadectw pokrycia, zaświadczeń o wykonaniu zabiegu sztucznego unasienniania lub przeniesienia zarodków oraz ich wzory
- mając na względzie zapewnienie bezpiecznego obrotu materiałem biologicznym oraz ujednolicenie informacji zawartych w tych dokumentach.

Art. 40.

Dopuszcza się przywóz bydła, świń, owiec, kóz i koniowatych oraz materiału biologicznego od nich pochodzącego z terytorium państwa trzeciego, jeżeli:

- 1) zwierzęta te zostały wpisane lub pochodzą od zwierząt gospodarskich wpisanych do ksiąg lub rejestrów prowadzonych przez podmioty,
  - 2) są zaopatrzone w świadectwa potwierdzające ich pochodzenie
- określone w przepisach Unii Europejskiej dotyczących handlu z państwami trzecimi.

Rozdział 5**Kontrola hodowli zwierząt i rozrodu****Art. 41.**

1. Kontrole, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1, są przeprowadzane u podmiotów wykonujących zadania z zakresu hodowli zwierząt i rozrodu innych niż Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt.
2. Pracownicy Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt wykonują czynności kontrolne w ramach kontroli, o których mowa w ust. 1, po uzyskaniu upoważnienia do ich wykonywania udzielonego przez dyrektora tej jednostki lub osobę przez niego upoważnioną.
3. Pracownicy Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt, o których mowa w ust. 2, wykonując czynności kontrolne, po przedstawieniu upoważnienia, o którym mowa w ust. 2, mają prawo do:
  - 1) wstępu na grunty i do obiektów, w których są utrzymywane zwierzęta gospodarskie, do zakładów wylęgu drobiu oraz do obiektów, w których jest produkowany i przechowywany materiał biologiczny;
  - 2) oględzin zwierząt, przeprowadzania badań i pobierania próbek krwi oraz próbek materiału biologicznego;
  - 3) kontroli dokumentów hodowlanych i innych dokumentów związanych z przedmiotem kontroli;
  - 4) żądania pisemnych i ustnych wyjaśnień związanych z przedmiotem kontroli.

4. Czynności kontrolne przeprowadza się w obecności podmiotu kontrolowanego lub osoby przez niego upoważnionej, z zachowaniem przepisów sanitarnych i weterynaryjnych.
5. Podmiot kontrolowany lub osoba przez niego upoważniona umożliwia przeprowadzenie kontroli, w tym udostępnia dokumenty hodowlane oraz inne dokumenty związane z przedmiotem kontroli, a także doprowadza zwierzęta.

Art. 42.

1. Pracownicy Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt wykonujący czynności kontrolne sporządzają protokół z przebiegu kontroli.
2. W przypadku stwierdzenia uchybień dyrektor Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt lub osoba przez niego upoważniona wyznacza termin ich usunięcia, nie krótszy niż 7 dni.
3. Jeżeli stwierdzone uchybienia nie zostaną usunięte w określonym terminie, dyrektor Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt lub osoba przez niego upoważniona występuje do ministra właściwego do spraw rolnictwa z wnioskiem o:
  - 1) cofnięcie uprawnień, o których mowa w art. 17 ust. 1, art. 18 ust. 1, art. 21 ust. 1 lub art. 22 ust. 1;
  - 2) zmianę lub uchylenie rozporządzenia wydanego na podstawie art. 11 ust. 4 lub art. 28 ust. 3;
  - 3) cofnięcie zezwolenia, o którym mowa w art. 35 ust. 1.

Art. 43.

Dyrektor Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt składa do dnia 31 stycznia ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa sprawozdanie z kontroli przeprowadzonych w roku poprzednim.

Rozdział 6

Warunki udziału koniowatych w zawodach konnych

Art. 44.

1. Zawody konne służą ocenie wartości użytkowej koniowatych i są przeprowadzane zgodnie z przepisami Unii Europejskiej dotyczącymi przeprowadzania zawodów konnych z udziałem koniowatych.
2. Warunki dotyczące zawodów konnych nie mogą wprowadzać różnic między koniowatymi, które zostały wpisane do ksiąg lub zostały w nich zarejestrowane i kandydują do wpisu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (koniowate zarejestrowane), a koniowatymi zarejestrowanymi w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej w odniesieniu do:
  - 1) warunków ich udziału w zawodach, zwłaszcza wymagań minimalnych lub maksymalnych;
  - 2) kryteriów sędziowania;
  - 3) nagród pieniężnych lub zysków, które pochodzą z tych zawodów.
3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do:
  - 1) zawodów organizowanych dla koniowatych, wpisanych do ksiąg, których celem jest ich selekcja;

- 2) zawodów regionalnych, których celem jest selekcja koniowatych;
  - 3) imprez historycznych lub tradycyjnych.
4. Organizator zawodów konnych niezwłocznie powiadamia na piśmie posiadacza zwierzęcia o przyczynach niedopuszczenia tego zwierzęcia do udziału w zawodach.
  5. Organizator zawodów konnych, o których mowa w ust. 3, przekazuje ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa, w formie pisemnej i elektronicznej, do dnia 31 marca, informacje o zawodach, które:
    - 1) odbyły się w roku poprzednim;
    - 2) są planowane w danym roku, z podaniem przyczyn uzasadniających zastosowanie odstępstw od warunków określonych w ust. 2 przy organizacji tych zawodów.
  6. Informacje, o których mowa w ust. 5, zawierają:
    - 1) określenie rodzaju lub typu zawodów konnych;
    - 2) wskazanie sposobu przeznaczenia nagród pieniężnych lub zysków z zawodów konnych, w tym procentowego udziału nagród pieniężnych lub zysków przeznaczonych na ochronę, rozwój lub doskonalenie hodowli koniowatych;
    - 3) kryteria podziału nagród pieniężnych lub zysków z zawodów konnych, w tym kryteria podziału nagród pieniężnych lub zysków przeznaczonych na ochronę, rozwój lub doskonalenie hodowli koniowatych.
  7. Na ochronę, rozwój lub doskonalenie hodowli koniowatych organizator zawodów konnych może przeznaczyć nie więcej niż 20% nagród pieniężnych lub zysków z tych zawodów.
  8. Minister właściwy do spraw rolnictwa przekazuje informacje, o których mowa w ust. 5 pkt 2, innym państwom członkowskim Unii Europejskiej i podaje je do publicznej wiadomości na stronie internetowej administrowanej przez urząd obsługujący tego ministra.

Rozdział 7

Zasady współpracy w zakresie sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem prawodawstwa zootechnicznego

Art. 45.

1. Minister właściwy do spraw rolnictwa współpracuje z organami centralnymi państw członkowskich Unii Europejskiej odpowiedzialnymi za przestrzeganie stosowania prawodawstwa zootechnicznego lub organami, którym takie kompetencje zostały przekazane, zwanymi dalej „właściwą władzą”, oraz Komisją Europejską w zakresie sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem prawodawstwa zootechnicznego.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa:
  - 1) podejmuje współpracę z urzędu lub na wniosek właściwej władzy lub Komisji Europejskiej;
  - 2) przekazuje informacje uzyskane przez Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt przy wykonywaniu kontroli zootechnicznej w handlu oraz inne informacje w zakresie przestrzegania prawodawstwa zootechnicznego właściwej władzy lub Komisji Europejskiej.
3. Minister właściwy do spraw rolnictwa może odmówić przekazania informacji, o których mowa w ust. 2 pkt 2, właściwej władzy lub podjęcia innych działań mo-

gących stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa, podając uzasadnienie tej odmowy.

4. Do informacji, o których mowa w ust. 2 pkt 2, stosuje się przepisy o ochronie informacji niejawnych.

5. Informacje dotyczące działań:

- 1) naruszających lub mogących naruszać prawodawstwo zootechniczne w stopniu zagrażającym zdrowiu publicznemu lub
  - 2) mających szczególne znaczenie dla Unii Europejskiej lub powodujących konsekwencje dla innych państw członkowskich Unii Europejskiej
- minister właściwy do spraw rolnictwa, po porozumieniu z Komisją Europejską i właściwą władzą zainteresowanych państw członkowskich Unii Europejskiej oraz w przypadku braku innych środków zapobiegawczych, podaje do publicznej wiadomości w środkach masowego przekazu.

Art. 46.

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje działań i informacji objętych współpracą ministra właściwego do spraw rolnictwa z właściwą władzą i Komisją Europejską oraz tryb tej współpracy, mając na względzie zapewnienie:

- 1) prawidłowego stosowania prawodawstwa zootechnicznego;
- 2) wykrywania naruszeń tego prawodawstwa i zapobieganie im;
- 3) przekazywania informacji o zawieranych między Rzeczpospolitą Polską a państwami trzecimi umowach lub porozumieniach w zakresie zootechniki.

Rozdział 8 Przepisy karne

Art. 47.

1. Kto:

- 1) w rozrodzie naturalnym lub prowadząc punkt kopulacyjny wykorzystuje reproduktory niespełniające wymagań określonych w:
  - a) art. 29 ust. 1 - w przypadku zwierząt hodowlanych innych niż koniowate,
  - b) art. 29 ust. 5 - w przypadku koniowatych,
- 2) wykorzystuje w rozrodzie pszczoł trutnie niespełniające wymagań określonych w art. 33 ust. 1,
- 3) utrzymuje pszczoły wbrew zakazowi określonemu przez sejmik województwa w uchwale wydanej na podstawie art. 33 ust. 2,
- 4) utrzymuje pszczoły innych linii niż określone przez sejmik województwa w uchwale wydanej na podstawie art. 33 ust. 2,
- 5) wykonuje zabiegi sztucznego unasienniania:
  - a) wykorzystując nasienie reproduktorów niespełniających wymagań określonych w art. 29 ust. 3 i 5 oraz art. 32 ust. 1,
  - b) nie spełniając wymagań określonych w art. 34 ust. 1-3,
- 6) przy wprowadzaniu materiału biologicznego do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
  - a) nie wydaje dokumentu, o którym mowa w art. 26 ust. 7, lub

- b) wydaje dokument handlowy:
- niespełniający wymagań określonych w art. 26 ust. 7 lub
  - nie posiadający zezwolenia określonego w art. 35 ust. 1, lub
  - nie posiadający decyzji stwierdzającej spełnienie wymagań weterynaryjnych określonych w przepisach o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt dla prowadzenia działalności w zakresie pobierania, konserwowania, przechowywania i dostarczania komórek jajowych i zarodków lub przechowywania i dostarczania komórek jajowych i zarodków wykorzystywanych w rozrodzie zwierząt lub posiadając decyzję zakazującą prowadzenia tej działalności,
- 7) prowadzi działalność w zakresie pozyskiwania, konfekcjonowania, przechowywania i dostarczania nasienia lub przechowywania i dostarczania nasienia, nie posiadając zezwolenia wydanego przez ministra właściwego do spraw rolnictwa na podstawie art. 35 ust. 1,
- 8) wykorzystuje do produkcji piskląt jaja wylęgowe niespełniające wymagań określonych w art. 38 ust. 1,
- 9) wprowadza do obrotu pisklęta hodowlane drobiu niespełniające wymagań określonych w art. 38 ust. 2,
- 10) organizuje zawody konne:
- a) nie przestrzegając warunków określonych w art. 44 ust. 2 lub
  - b) nie powiadamiając niezwłocznie na piśmie posiadacza zwierzęcia o przyczynach niedopuszczenia tego zwierzęcia do udziału w zawodach konnych, lub
  - c) nie przekazując w terminie ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa informacji, o których mowa w art. 44 ust. 5, lub
  - d) przeznaczając więcej niż 20% nagród pieniężnych lub zysków z zawodów konnych na ochronę, rozwój lub doskonalenie hodowli koniowatych,
- 11) wprowadza do handlu materiał biologiczny bydła, owiec, kóz, świń i koniowatych niezaopatrzony w świadectwo potwierdzające jego pochodzenie, o którym mowa w przepisach Unii Europejskiej dotyczących świadectw obowiązujących w handlu, lub zaopatruje go w świadectwo niespełniające tych wymagań
- podlega karze grzywny,
- 12) przechowuje lub wprowadza do obrotu nasienie reproduktorów niespełniające wymagań określonych w art. 29 ust. 3 lub 5 lub art. 32 ust. 1.
2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1 pkt 2-4, 8 i 9, można orzec przepadek rzeczy stanowiącej przedmiot wykroczenia, choćby nie stanowiła własności sprawcy.
3. Orzekanie w sprawach o czyny, o których mowa w ust. 1, następuje na zasadach i w trybie określonym w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia.

Rozdział 9

Przepisy zmieniające, przejściowe i końcowe

Art. 48.

W ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U. Nr 167, poz. 1399) w art. 38 w ust. 1 w pkt 1 lit. e otrzymuje brzmienie:

„e) trzymania zwierząt gospodarskich w rozumieniu przepisów o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich,”.

Art. 49.

1. Do czasu upoważnienia związków hodowców lub innych podmiotów na podstawie art. 11 ust. 4 zadania związane z:
  - 1) prowadzeniem oceny wartości użytkowej lub hodowlanej pszczoł i stad zwierząt futerkowych,
  - 2) publikowaniem wyników oceny wartości użytkowej lub hodowlanej pszczoł i stad zwierząt futerkowych– prowadzi Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt.
2. Za prowadzenie oceny wartości użytkowej pszczoł i stad zwierząt futerkowych Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt pobiera opłatę, która stanowi dochód budżetu państwa. Do opłaty przepis art. 7 ust. 6 stosuje się odpowiednio.
3. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, wysokość i sposób uiszczania opłaty, o której mowa w ust. 2, biorąc pod uwagę koszty ponoszone przez Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt przy prowadzeniu oceny wartości użytkowej pszczoł i zwierząt futerkowych, a także publikowaniu jej wyników.

Art. 50.

1. Do udostępniania akcji lub udziałów w jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa utworzonych w celu prowadzenia działalności w zakresie sztucznego unasienniania na podstawie art. 37 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 58, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397, z późn. zm.³⁾), z tym że:
  - 1) ilekroć w tych przepisach jest mowa o:
    - a) uprawnionych rolnikach – rozumie się przez to osoby fizyczne i prawne prowadzące chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, które w okresie 5 lat przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 58, korzystały z usług sztucznego unasienniania Centralnej Stacji Hodowli Zwierząt i jej oddziałów,

---

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 169, poz. 1387 i Nr 240, poz. 2055, z 2003 r. Nr 60, poz. 535 i Nr 90, poz. 844, z 2004 r. Nr 6, poz. 39, Nr 116, poz. 1207, Nr 123, poz. 1291 i Nr 273, poz. 2703 i 2722, z 2005 r. Nr 167, poz. 1400, Nr 169, poz. 1418, Nr 178, poz. 1479 i Nr 184, poz. 1539 oraz z 2006 r. Nr 107, poz. 721 i Nr 208, poz. 1532.

- b) przedsiębiorstwie państwowym – rozumie się przez to stację hodowli i unasienniania zwierząt, będącą oddziałem Centralnej Stacji Hodowli Zwierząt,
  - c) dniu wykreślenia z rejestru komercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego – rozumie się przez to dzień likwidacji stacji hodowli i unasienniania zwierząt;
- 2) nabycie akcji lub udziałów w tych spółkach następuje na podstawie ostatecznej listy uprawnionych rolników przekazanej ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 38 ustawy, o której mowa w art. 58.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa określi, w drodze rozporządzenia, tryb nabywania akcji lub udziałów przez osoby, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, mając na względzie należyte zabezpieczenie interesu Skarbu Państwa.

Art. 51.

1. Związek hodowców lub inny podmiot, który w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy prowadzi ocenę wartości użytkowej lub hodowlanej poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich na podstawie art. 8 ust. 1 i 2 ustawy, o której mowa w art. 58, traci prawo do jej prowadzenia, jeżeli przed upływem 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy nie przedstawi zakresu i metodyki prowadzenia oceny wartości użytkowej lub hodowlanej, a w odniesieniu do gatunków nieobjętych przepisami o identyfikacji i rejestracji zwierząt oraz świń – sposobu oznakowania i identyfikacji zwierząt do celów hodowlanych.
2. Podmiot upoważniony do prowadzenia:
- 1) specjalistycznych szkoleń zawodowych dla osób prowadzących ocenę wartości użytkowej zwierząt gospodarskich lub sztuczne unasiennianie oraz do wydawania zaświadczeń w tym zakresie na podstawie art. 8a, lub
  - 2) działalności w zakresie pobierania, konserwowania, przechowywania i dostarczania komórek jajowych i zarodków na podstawie art. 26 ust. 2, lub
  - 3) działalności w zakresie pozyskiwania, konfekcjonowania, przechowywania i dostarczania nasienia lub przechowywania i dostarczania nasienia na podstawie art. 29 ust. 1
- ustawy, o której mowa w art. 58, zachowuje prawo do ich prowadzenia.
3. Związek hodowców lub inny podmiot, który został upoważniony do prowadzenia określonej księgi lub rejestru na podstawie art. 14 ust. 2 i art. 20 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 58, zachowuje prawo do jej prowadzenia.
4. Osoby, które ukończyły kurs, o którym mowa w art. 28 ust. 2 ustawy, o której mowa w art. 58, zachowują prawo wykonywania sztucznego unasienniania.

Art. 52.

1. Wpisy zwierząt do ksiąg zwierząt hodowlanych lub rejestrów zwierząt hodowlanych prowadzonych na podstawie dotychczasowych przepisów uważa się za wpisy dokonane zgodnie z przepisami niniejszej ustawy.
2. Dokumentację hodowlaną wydaną przed wejściem w życie niniejszej ustawy uważa się za dokumentację hodowlaną wydaną zgodnie z przepisami tej ustawy.

Art. 53.

Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt utworzone na podstawie art. 6 ustawy, o której mowa w art. 58, staje się Krajowym Centrum Hodowli Zwierząt w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 54.

1. Związek hodowców lub inny podmiot prowadzące księgę, o której mowa w art. 17 ust. 1 i art. 18 ust. 1, lub rejestr, o którym mowa w art. 21 ust. 1 i art. 22 ust. 1, składają ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa pierwsze sprawozdanie zawierające informacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 23, za okres od dnia wejścia w życie ustawy do końca roku kalendarzowego do dnia 31 marca roku następnego.
2. Organizator zawodów konnych przekazuje ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa pierwszą informację, o której mowa w art. 44 ust. 5 pkt 1, za okres od dnia wejścia w życie ustawy do końca roku kalendarzowego.

Art. 55.

Przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 8 ust. 1 i 2 ustawy, o której mowa w art. 58, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 11 ust. 4, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 56.

Przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 6, art. 14 ust. 3, art. 20 ust. 3, art. 21a ust. 4, art. 36, art. 38 i art. 40h ustawy, o której mowa w art. 58, zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 5 ust. 3, art. 18 ust. 7, art. 22 ust. 6, art. 28 ust. 3, art. 39, art. 46 i art. 50 ust. 2, nie dłużej jednak niż przez 24 miesiące od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 57.

1. Przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 58, zachowują moc do dnia ich uchylenia.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa uchyli, w drodze rozporządzenia, akt wykonawczy wydany na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 58, zachowany czasowo w mocy zgodnie z ust. 1, nie później niż po upływie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 58.

Traci moc ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1762 oraz z 2004 r. Nr 91, poz. 866).

Art. 59.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.